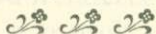

kat ad: „Az építés céljaira döntött fákat száraz helyen félszer alatt tartjuk, hogy a nap hevétől, a nedves szelektől s esőtől megóvjuk“.

Ne feledjük itt azt sem, hogy éppen régebben, midőn a szállítóeszközök fejletlenebb volta a faanyagoknak az erdőből való kihozását még nehezebbé tette, a fát döntés után sok esetben mindjárt az erdőben bárdolták ki; mely munka befejeztével s addig is, míg a gerendákat s egyéb ácsolt fát az erdőből elszállították, nem feledkeztek meg arról sem, hogy azokat ászkokra fektessék.

Végül pedig gondoljuk meg azt is, hogy a házak nem létesültek oly gombamódra, mint manap, s többnyire pár évbe került, míg az épület befejezve rendeltetésének át volt adható. És éppen erre vezethető vissza az is, hogy a fából készült parasztházakat a gomba veszélye nem igen fenyegeti.

Az erdős vidékeken lakó földmives gazda többnyire a tél folyamán, egyéb munka szünetelése alatt jut ahhoz, hogy fát szerezzen leendő háza építéséhez. Télen dönti tehát a fát, hazaszállítja azonnal s mint nap-nap mellett látjuk, ászkokra helyezi s befödi azzal a fűrészáruval, melyet kerítésre, kapura, vagy hasonló egyébre szánt. Míg háza elkészül, két év is eltelik! Száraz a beépített fa, de száraz az épület is, mikor abba lakója bevonul.

A magyar erdőrendezés kritikai méltatása és néhány javaslat annak fejlesztéséhez.

Irta: *Bund Károly.*

Az erdőrendezés körébe vágó eddigi közleményeimben, a melyek az Erdészeti Lapok 1901—1903. évi köteteiben jelentek meg, főleg a külföldön használatos erdőrendezési eljárások ismertetésére terjeszkedtem ki, helyszini tanulmányaim

és az ide vágó, részben nehezen hozzáférhető irodalom alapján. A hazai erdőrendezés érintésére, egyes összehasonlításokra már ez az ismertetés is több helyen nyújtott alkalmat, a magyar erdőrendezési eljárás rendszeres méltatását azonban természetszerűen külön kellett választanom a külföldi módszerek leírásától, amint azt a maga helyén (E. L. 1901. XI. 1207.) már előzetesen jeleztem.

Mielőtt azonban az ekként magam elé tűzött feladat megoldásához fognék, szükségesnek találom néhány megjegyzés és egyes általános reflexiók előrebocsátását.

Czikk sorozatomban, mely sajnos, egyéb elfoglaltságom miatt az Erdészeti Lapok több évfolyamára oszlott szét, a külföldi erdőrendezési eljárások ismertetése előzi meg a hazai módszer bírálatát s így könnyen támadhat az a látszat, mintha ennek a bírálatnak háttere, alapja tisztán a mieinktől részben eltérő viszonyokban gyökerező külföldi erdőrendezési módok volnának. Remélem, hogy azon t. szaktársaim, akik itt következő soraimat szíves figyelmükre méltatják, ezen vád alól felmentenek és sikerül abbéli törekvésemet kifejezésre juttatni, hogy erdőrendezésünkkel foglalkozva első sorban a hazai viszonyokat tartsam szem előtt és azok igényeihez mérjem a támasztható kívánságokat. Állami szolgálatom ideje alatt alkalmam volt egyfelől az erdőrendezés gyakorlati kivitelével megismerkedni, másfelől később igen sok, az ország különféle részeiből származó üzemtervet átnézni s így az egyoldalúság, nevezetesen pedig a külföldi viszonyok egyszerű lemásolásának vádja, amely tapasztalatom szerint könnyen kél és kényelmes ürügyet ad arra, hogy fontos javaslatok felett is könnyedséggel napirendre térjünk, joggal remélhetőleg nem fogérhetni.

Az erdőrendezés célját és feladatát vizsgálva, arra a meggyőződésre jutunk, hogy az *erdőrendezés nem öncél*, hanem csupán *eszköze* a gazdaság célszerű vitelének, *mely hivatását tüllepi, ha célirányos gazdasági intézkedések elé bármi tekintetben szükségtelen akadályokat gördít*. Hangsúlyozni kívánom ezeket a szavakat, hogy ezzel is kifejezésre jusson ama elfogulatlan nézetem, hogy nem egymagában és egyoldaluan az erdőrendezésben rejlik az erdőgazdaság sulypontja. Ismerek számos erdőbirtokot, amelynek üzemterve nagyjában helyes kereteket szab meg a gazdaságnak,

s ez mégis távolról sem áll a fejlettségnek ama fokán, amelyen az adott viszonyok között állhatna.

Másfelől azonban hangsúlyoznom kellett fenti állításomat azért is, mert nem minden jogosultság nélkül illették sok helyen az erdőrendezést azzal a szemrehányással, hogy a rendszeresség bizonyos helytelen felfogásának többé-kevésbbé erőszakos érvényesítésével, a gazdaság egészséges fejlődését gátolta. Később, a részletek tárgyalásánál többszörösen lesz alkalmam erre visszatérni, de hivatkozhatom ebben a tekintetben az erdőrendezési szolgálat szervezetéről és az erdőrendezés történeti fejlődéséről irt közleményekre is.

Az említett szemrehányás jogosultságának kutforrása lehet az illető erdőrendező helytelen felfogása, a gazdaság szükségletei iránti fogyatékos érzéke, de fakadhat erdőfelügyeleti intézkedésekből is s ezért erdőrendezési eljárásunkat ebben a tekintetben is vizsgálat tárgyává kell tennünk.

Egész általánosságban azonban már ezekben a bevezető sorokban is felemlíthetjük, hogy erdőrendezési módszerünk sem ment azon jogos szemrehányás alól, hogy feladatának határait több tekintetben átlépte s ezzel azt az üdvös hatást, amelyet általánosságban erdőgazdaságunk fejlődésére gyakorolt, más tekintetben némileg ismét csökkentette. Ha azonban elfogulatlanok akarunk lenni ítéletünkben, akkor nem tagadhatjuk, hogy egyes tulterjeszkedéseinek megvolt a lélektani alapja. Annak a meggondolatlan erdőpusztításnak, amely az erdőtörvény alkotása előtt hazánkban folyt, természetes folyományaként tekinthetjük azt az élénk ellenhatást, amely erdőrendezési eljárásunk egyes intézkedéseiben nyilvánul, amelyek a maguk merevségében sok helyen az erdőpusztítás megfékezése végett szükségesek voltak, de éppen oly kétségtelenül másutt, ahol az erdőpusztítás szándéka nem állott fenn, a gazdaság fejlődésének akadályaiaként jelentkeztek. Ez a nagymérvű erdőpusztítás, ott, ahol első sorban az óriási felhasználatoknak kellett gátat vetni, az erdőrendezést egyidőre ugyiszólván öncéllá avatta, melynek rideg merevségei azonban csakis ebben az esetben és addig, amíg a szükségük fennáll, menthetők.

Mint a gazdaság czélszerű vitelének eszköze, az erdőrendezés első sorban arra hivatott, hogy az *erdőbirtokos* céljait szolgálja,

másfelől azonban azon erdőbirtokokon, amelyekre az állami felügyelet a közérdek szempontjából fokozott mértékben kiterjed, vagyis hazánkban az erdőtörvény 17. §-a alá tartozó erdőbirtokokon, az erdőrendezés az *állami erdőfelügyeletnek* is szolgálatába szegődik és ennek igen fontos, hathatós eszközét képezi.

Az állam által képviselt közérdek az erdőbirtokos érdekével, ha az birtokát nem kizárólag a pillanatnyi nyereszkesedés tárgyául tekinti, hanem annak tőkeértékét megóvni vagy emelni óhajtja, tehát általában okszerű gazdaságot űz, *összeütközésbe nem jó, az állami beavatkozásnak és felügyeletnek azonban mindenkor önként a tényleges szükségesség határai között kell maradnia és csupán lényeges, gyakorlati értékkel bíró követelményeket szabad az erdőbirtokossal szemben támasztania*, nehogy indokolatlan és kellemetlen korlátként jelentkezzen, vagy éppen a bosszantó okvetetlenkedés látszatát keltse s ezzel az erdőbirtokosokat elkedvetlenítse, rokonszenvüket az erdőgazdaságtól elfordítsa. A tényleg szükséges korlátozások sem teszik az állami erdőfelügyeletet népszerűvé, a meg nem okolható mértékben való beavatkozás az erdőbirtokos rendelkezési jogába azonban oly erkölcsi visszahatással szokott lenni, amely éppenséggel nem áll az erdőgazdaság érdekében.

Ezek a mérlegelések arra vezetnek, hogy az erdőrendezés tekintetében *többet* követelhet az erdőbirtokos, mint az állami erdőfelügyelet. Előbbi a gazdaság minden ágára kiterjedő tervet, nyilvántartást és esetleg statisztikát követel az erdőrendezőtől, az állami erdőfelügyeletnek ellenben csupán azokat a minimális garanciákat szabad feltétlenül megkivánnia, amelyek az erdőgazdaságnak a közérdekkel egyező vitelét biztosítják.

Nem a szövevényes kimutatásoktól duzzadó, de talán ennek dacára téves alapokon nyugvó, az erdőbirtokost kelleténél nagyobb mértékben korlátozó üzemterv nyújt az állami erdőfelügyeletnek értékes eszközt és támpontot, hanem a lényegre kiterjedő szabályozása és áttekintése az illető birtok gazdasági viszonyainak, mely mellett az erdőfelügyelet súlypontja a szobabeli munka teréről a *helyszíni felülvizsgálatra* helyezkedik át.

Az alábbiakban ennek megfelelően az erdőrendezés minden egyes mozzanatánál két szempontból fogunk kiindulni: az erdőbirtokos és az erdőfelügyelet szempontjából. Ennek a két szem-

pontnak elkülönítésére egyébiránt az üzemtervek készítéséről szóló 1880. évi 23374. sz. földmivelésügyi miniszteri rendelet is kiterjeszkedik, befejező részeiben megjelölve azokat a követelményeket, amelyek az üzemtervek készítésénél erdőfelügyeleti szempontból elengedhetlenek és az üzemtervek megvizsgálásánál követendő eljárás ügyében kiadott 1882. évi 19571. sz., valamint az üzemtervek egyszerűbb készítéséről szóló 1883. évi 4190. sz. földmivelésügyi miniszteri rendeletek is megkülönböztetik az erdőbirtokosnak és az állami erdőfelügyeletnek kívánalmait s e tekintetben eléggé liberális álláspontot juttatnak kifejezésre, mely azonban a gyakorlatban nem mindig és nem mindenben érvényesült.

Ebben a tekintetben tehát helyenkint különbséget kell majd tennünk az utasítás szövege és annak gyakorlati érvényesülése között, amelyek nem mindig fedik egymást.

Általánosságban tett eme megjegyzéseimet az alább tárgyalandó részletek meg fogják erősíteni. Ezeknek előrebocsátása után immár reá térhetünk erdőrendezési eljárásunk tüzetes tárgyalására.

I. Általános elvek. Vágásforduló.

Az utasítás az üzemtervek céljaként a gazdaság akként való vezetését jelöli meg, „hogyan a kihasználás *tartamosságának* (állandóságának) biztosítása, az erdőtalaj termőképességének fentartása és lehető fokozása mellett az *erdőbirtok* oly jövedelmet hozzon, amilyen az adott viszonyok közt elérhető és hogy az erdő *lehető mielőbb* az okszerű erdőgazdaság követelményeinek megfelelő szabályos állapotba jusson“.

Ebből a szövegből kitűnik, hogy az utasítás a tartamosságot, az erdőtalaj termőképességének és az *erdő* jövedelmének fokozását tűzi ki célul, végül pedig a tartamosság követelményére mintegy újból visszatér és annak egyik feltételét, az erdő szabályos állapotának *mielőbbi* létesítését követeli.

A tartamosság és ebből folyólag a szabályos állapot felé való törekvés önmagában természetszerű követelmény, a midőn az a cél, hogy egy ország erdőgazdasága, mint állandó jövedelmi forrás fentartassék. A tartamosságot természetesen az egyes birtokokon belül a végletekig szigorúan felfogni nem szabad. Az erdőbirtokost még az egyes évi használatok mérvére nézve is

megkötni, a mint az az egyes évi vágásterületek előzetes kitűzésének megkivánása által történt, egyfelől a természetes felujtást ugyyszólván lehetetlenné teszi, másfelől valóban csak apró, 1—2 vágással bíró birtokokon követelhető meg, még tarvágás esetén is, különben a birtokosnak és a mi ennél nagyobb baj, a gazdaság czélszerű vitelének is kellemetlen akadályává fejlődhetik.

A szabályos állapot lehető mielőbbi helyreállításának külön kiemelése a gyakorlatban, tapasztalatom szerint, arra vezetett, hogy az erdőrendezők a korosztályok *számszerűen* szabályos kiterjedését és szabályosnak vagy eszményinek képzelt, de elég gyakran az erdőgazdaság, sőt a legelemibb gyakorlatiasság követelményeinek sem megfelelő *térbeli* elosztását erőszakosan óhajtották siettetni s a használatok sorrendjének és mértékének kijelölésénél nem annyira a meglévő faállomány czélszerű kihasználását, mint inkább első sorban a szabályos állapotról alkotott, a térbeli elosztást illetőleg vajmi sokszor *téves* eszményképnek mielőbbi megvalósítását tartották szem előtt. A területeknek a termőhelyek szerinti fáradságos átszámítása, a mely kezdetben szintén, legalább a nagyobb birtokokra nézve, általánosan gyakorlatban volt, továbbá a szabályosnak elfogadott állapot eszményképének nem kevésbé fáradságos, de még sokkal kevesebb reális értékkel bíró részletes kimutatása, ezek szintén a szabályos állapotnak a szükségesnél talán nagyobb mértékben való előtérbe helyezésének jelenségei.

A gyakorlati kivitelben felmerülő ezen merevségektől eltekintve, azonban a tartamosság és a szabályos állapot felé való törekvés elvének kimondása sem az erdőbirtokos, sem az erdőfelügyelet jól felfogott álláspontjából megítélve, kifogás alá nem eshetik.

A tartamosság egyik előfeltételét, az erdőtalaj termőképességének fentartását, sőt fokozását az utasítás első mondata külön kiemeli. Tényleg, ez egyik legfontosabb követelmény, ha valóban sértetlenül akarjuk megóvni az erdőtőkét. Ha erre vonatkozólag a gyakorlatban körültekintünk, azt találjuk, hogy a talajóvás és javítás terén főleg a hajdan mértéktelenül üzött talajpusztító mellékhasználatok korlátozása által hatott erdőrendezésünk rendkívül üdvösen, továbbá a vágásterületek gyors felujtásának elrendelését is ide sorozhatjuk, míg ellenben a tulajdonképeni talaj-

ápoló gazdasági alakok meghonosodásának, nevezetesen a valamennyire hosszabb tartamu természetes felujításnak az utasítás, illetőleg a vele meghonosított térszakozás nem kedvez. A tarvágás közvetett előmozdítását ellentétben állónak kell találnunk a talaj termőerejének megóvására és fokozására irányuló törekvéssel. Ez nem jelenti azt, hogy a tarvágás a maga helyén és kellő kivitelben ne volna a talajápolás igényeivel összeegyeztethető, de igenis ki óhajtja fejezni, hogy azok a nagy és összefüggő tarvágások, amelyek meghonosodásának a hazai erdőrendezési módszer annyira kedvezett, sok silány, köves, naphevének vagy száritó szeleknek kitett talajok termőerejének csökkenéséhez vezettek.

Az üzemtervek céljaként megjelölt tényezők közül az *erdőbirtok jövedelmezésének lehető előmozdítása* maradt utolsónak, mert itt már nemcsak a gyakorlati érvényesítést, hanem magát az elvet is tüzetesebb megbeszélés tárgyává kell tenni. Az erdőgazdaság céljára nézve tudvalevőleg kétfelé ágaznak a felfogások és éles ellentétben állanak egymással. Az egyik párt a *legnagyobb talajjáradék* után törekszik és az állab értékét emellett csak a termelési költségek X évre felhalmozott kamatának, tehát mintegy forgótőkének tekinti. Mihelyt az állab értéke a termelési költségeknek az elfogadott gazdasági százalékkal kamatosított értékét eléri, az a vágásra megérett.

A másik párt ellenben az *erdőjáradék* legnagyobb értékét kívánja elérni és abból a nézetből indul ki, hogy az erdőgazdaságnak nagyobb területen való üzéséhez és nevezetesen tartamos gazdálkodáshoz nem csak talajra, hanem nagyobb fakészletre is van szükség, amely mint a termelés második tényezője jelentkezik és a gazdaságban rejlő tőke egyik alkotórésze.

A merőben eltérő két álláspont a vágásfordulók megállapításában csúcsosodik ki. A talajjáradék elmélete általában alacsonyabb, az erdőjáradéké magasabb fordulókhoz vezet. Ennek következtében a talajjáradék hívei egyebek közt az ellennézet szemérevetik, hogy több tőkét működtet az erdőgazdaságban, mint amennyit kellően kamatoztathat s a maguk álláspontja mellett azzal érvelnek, hogy ők a kellően nem kamatozó, szerintök fölös tőkét kivonják az erdőgazdaságból, hogy azt tulajdonosa más, jövedelmezőbb befektetésekre fordíthassa.

A magyar erdőrendezés, amidőn nem az erdőtalaj, hanem az erdőbirtok elérhető legnagyobb jövedelmét tűzi ki az üzemtervek egyik céljául, nézetünk szerint nem a talajjáradék spekulatív alapjára, hanem az erdőjáradék konzervatívabb elvére helyezkedett. Megerősít ebben a nézetünkben az utasításnak az erdőgazdaság által megoldandó feladatokról és elérendő célok megállapításáról szóló II. fejezetének következő mondata is: „A tervezett gazdálkodásnak oda kell irányulnia, hogy az erdők belterjesen kihasználtságának s az erdőjövedelem a talajban és állabokban rejlő erdőtőkének épségben tartása, sőt lehető gyarapítása mellett, lehetőleg emelkedjék.”

Némileg ellentétben áll ezzel ugyanazon fejezet 2. pontja, mely szerint az erdőtörvény 17. §-a alá tartozó erdők gazdasági célja a lehető legnagyobb fatermések elérése is, oly tenyészhető fánemekben és választékokban, melyek az ország s illetve az állandó értékesíthetés igényeinek leginkább megfelelnek. A legnagyobb fatermés nem vonja okvetlenül maga után a legnagyobb erdőjövedelmet, azt hisszük azonban, hogy ezen a helyen csupán az utasítás fogalmazása nem egészen szabatos s nem annyira a legnagyobb tömegű, mint inkább a legnagyobb értékkel bíró fatermés értendő.

Ha már most kutatjuk, vajjon az állami erdőfelügyelet szempontjából helyes-e a magyar viszonyok között és nevezetesen a 17. §. alá tartozó birtokokon nagyobb súlyt helyezni az erdőjövedelem fokozására, mint a talajjáradék elméletének érvényesítésére, úgy nézetünk szerint az utasítás egészben véve, de különösen a hazai viszonyok között helyes uton jár, amennyiben a magyar erdőgazdaságnak a kettő közül a reálisabb alapot jelölte ki. Mielőtt azonban ennek némi bizonyítására térnénk át, még előbb kutatnunk kell, hogy ezen elv kimondására nézve nem kell-e az erdőtörvény 17. §-ában említett birtokosok között némi megkülönböztetést tenni. Szerény nézetünk szerint csupán a 17. § alá vonható részvénytársulati erdőknél kérdéses az állam azon joga, hogy az erdőgazdaság irányelvét megszabja. Ha ezek pl. erdeknek a talajjáradék alapján való berendezését követelnék, aligha lehetne ez ellen kifogást emelni. Megjegyezzük, hogy a gyakorlatban, amint látni fogjuk, a magyar erdőrendezés sem állított ebben a

tekintetben a birtokosoknak komolyabb gátat, tehát főleg csak az elvi álláspontról van szó.

Valamennyi a 17. §. alá sorozott többi erdőnél az erdőfelügyeleti joghoz többé-kevésbé csatlakozik az állam vagyonszelvényi joga is, és fokozott alapot nyújt arra, hogy a közérdek szempontjából jónak talált erdőgazdasági alapelvek kimondassanak.

Ami a talajjáradék elméletének érvényesítését általában, különösen azonban hazánkban megnehezíti, az a talaj gazdasági értékének megállapításánál szükségelt tényezők hiányos ismerete. De fel is tételezve, hogy ezek a tényezők pontos feljegyzések alapján kielégítő pontossággal meg volnának állapíthatók, számításainkban még mindig marad egy változó mennyiség, a gazdasági százalék, a melynek megállapításánál az önkénynek nem kisebb tere nyílik, mintha a vágásfordulót egyéb mérlegelések alapján és nem tisztán mennyiségtani uton igyekszünk meghatározni.

A talaj gazdasági értéke, ha a százalék valamennyire közel áll, pl. állampapírjaink mostani 4⁰/₀-jához, oly korán éri el legnagyobb értékét (mely igen gyakran negatív mennyiség!), hogy az ezen az alapon kiszámított vágásforduló gyakorlati alkalmazást nem találhat. Sem a birtokos céljának, sem az ország igényeinek nem felel meg, hogy az erdőből főleg cellulozefa és bányafa termeltessék, pedig mai faáraink és a számításba vehető százalék mellett oly vágásfordulók eredményeznének, a melyek mellett értékesebb, valamennyire erősebb választékok alig volnának nyerhetők. Ez az oka annak, hogy a talajjáradék hivi valósággal versenyeznek oly érvek találásában, a melyek a mellett szólnak, hogy az erdőgazdasági százalék az általános kamatlábnál kisebb lehet.

A pénzügyi elmélet egyébiránt a maga egészében végrehajtva sehol sincsen, magában Szászországban sem, a honnan ered. Végső eredményeiben ugyanis minden egyes állapotot a körülfekvőktől teljesen függetlennek kellene tekinteni s ennek következtében az üzemosztályba és a vágássorba való csoportosítás is tulajdonképpen ellenkezik az u. n. pénzügyi gazdasággal, mely minden egyes állapottal szünetelve használt önálló egészet lát. Továbbá minden termőhelyre is külön vágásfordulót kellene

megállapítani, mely az értékesítési viszonyokkal és a kamatláb ingadozásai szerint szigorúan véve időnkint szintén változnék. Ez természetesen az erdőgazdaságot oly folytonos ingadozásnak vetné alá, a mely éppenséggel nem kívánatos és annak természetével merő ellentétben áll, és különösen nem számol azzal a mindenképen (még az alacsony fordulók mellett is) elég tetemes időszakkal, a mely szükséges, hogy az erdőgazdaság termését megérlelje.

Azt tapasztaljuk tehát, hogy a pénzügyi gazdaság is megbarátkozott az üzemosztály és vágássor kötelékével, hogy csupán az átlagos termőhely vágásfordulóját állapítja meg s ennek minduntalan való módosításától is eltekint. Amint láttuk, Szászországban is csak kivételesen határozzák meg a vágásfordulót számítás útján. A hajdan (30—40 év előtt) eszközölt számítások a legtöbb helyen a 80 éves vágásfordulót tüntették fel előnyösnek s ennek is felelt meg általában az erdők fakészlete. Ezt alkalmazták tehát, és e mellett maradtak mindeddig.

A pénzügyi vágásforduló általában alacsony lévén, sok esetben a fakészlet apasztásával jár s egészben véve mondhatjuk, hogy a megengedhető minimális fakészletet tartja fenn. A hol tehát a nagyobb vágásfordulónak megfelelő fakészlet van meg, ott a feleslegben rejlő tőkét kivonja az erdőgazdaságból azzal a czéllal, hogy az másutt jövedelmezőbb módon használtassék. Ámde erre a legritkább esetekben van biztosíték. Az esedékes vágásterület után kapott összeget a birtokos ritkán fogja kettéválasztani, mint tulajdonképeni jövedelmet és mint az erdőgazdaságból kivont tőkét, hanem örvendve időlegesen megszorított jövedelmének, azt folyó szükségleteinek fedezésére fordítja. Így igen tetemes tőkék mehetnek szinte észrevétlenül veszendőbe s végeredményben az erdőbirtok a kívánt százalék szerint kamatozik ugyan, de tényleg kevesebb jövedelmet szolgáltat, mint a mennyit az egykori fakészletnek, illetőleg korosztályviszonynak megfelelő vágásforduló mellett jövedelmezett volna.

A fakészletben rejlő tőke tulságos apasztása az erdőt érhető természeti csapások miatt is aggályos. Ezek annál nagyobb gazdasági zavart okozhatnak, minél rövidebb a vágásforduló. A pénzügyi vágásfordulónak megfelelő fakészleten felül, a magasabb

forduló következtében fentartott készlet-többlet éppen a 17. §. alá tartozó erdőbirtokosoknál oly tartaléknak tekinthető, mely az illetőknek s velük közvetve az országnak is gazdasági erejét és ellenállóképességét emeli és ezért nézetünk szerint nemzetgazdaságilag indokolt.

Az erdőgazdaság nehézkes természete miatt spekulatív gazdaságra nem alkalmas. Nem tekinthetjük ilyennek a 2—3⁰/₀-ra alapított u. n. pénzügyi gazdaságot sem. Tekintsük tehát az erdőt oly befektetési értéknek, a mely ugy az egyes birtokosnak, mint az országnak nagy biztosság mellett elhelyezett igen értékes tőkéje, mely ha nem is kamatozik magas százalék szerint, kellő gondozás esetén közvetlenül és közvetve mégis óriási jövedelmet hajt.

Messze szerteágazó kérdés ez egyébiránt, a melyet a maga egészében itt felvetni nem kívántunk. Ennyit azonban szükségesnek tartottunk felemlíteni annak igazolására, hogy miért tartjuk helyesnek a magyar erdőrendezés ama elvi álláspontját, hogy nem tisztán a talaj, hanem az *erdő* jövedelmének emelésére törekszik.

A talajjáradék elméletének, ha nem is tartjuk erdőgazdaságunkban követendőnek, megvolt termékenyítő hatása az erdőgazdaság vezérelveire, a mely hatás alól a magyar erdőrendezés sem vonhatja ki magát. Arra ösztönöz, hogy helyes erdőművelési rendszabályokkal a jövedelmezőséget emeljük, hogy üzemünket a lehetőségig mozgékonyra tegyük, és minden egyes állapot hozzáférhetővé tegyünk, hogy akkor használjuk ki, a mikor az legelőnyösebb. Ezek az erdőgazdaság természetével teljesen megférő követelmények, a melyeket a pénzügyi gazdaság hivei hangoztattak, ma azonban az ellenpárt által is elismertetnek. A magyar erdőrendezés ezeket még nem tette kellően magáévá. Alábbi kívánalmaink nagy része erre fog vonatkozni.

Fennebb azt mondtuk, hogy az erdőgazdaság alapelve az alkalmazott vágásfordulóban jut leghatározottabban kifejezésre, ami azonban nem jelentheti azt, hogy a vágásforduló megállapításánál csak éppen a választott alapelv irányadó s más tényezők nincsenek befolyással. Ezért helyeseljük, hogy erdőrendezési utasításunk nem mondja ki azt, hogy a legnagyobb tiszta jövedelem-

nek megfelelő vágásforduló alkalmazandó, hanem figyelemmel kíván lenni a fanemen kívül a talaj termőképességére, a *jelenlegi* állabok korosztályaira és épségi állapotára, a kelendőségi viszonyokra és a gazdaság esetleges különleges céljaira, sőt reámutat arra is, hogy a vágásforduló tulmagasra való emelése a kamatozás rovására esik. Helyeseljük ezt azért, mert a vágásforduló megállapítása nézetünk szerint sem történhetik egyoldalú nézőpontból, hanem az erdőrendezőnek a gazdaságra befolyással bíró számos tényezőt kell szem előtt tartania és követelményeikkel mintegy kompromisszumra lépni.

A gyakorlatban nálunk aligha eszközöltek kiterjedt számításokat a vágásfordulók megállapítása végett; hiányzott ehhez a kellő alap, de nem is volt ez okvetlenül szükséges. Igaz, hogy helyenkint meg nem felelő vágásfordulókkal találkozunk, általában azonban s különösen bükköseinkben és fenyőerdeinkben a leggyakrabban alkalmazott 80—120 éves vágásfordulókat megfelelőeknek jelezhetjük, míg ellenben nemes lombfaerdeinkben, a melyekben az erősebb választékok jóval nagyobb értékűek, sok helyen találoztam feltűnően alacsony vágásfordulókkal; és pedig nem csupán ott, a hol az alacsony vágásforduló alkalmazásának nyilvánvaló célja az volt, hogy a meglévő készleteket a mostani hasznélvező használja ki, hanem oly birtokosok erdeiben is, a kiknél ez a tendentia feltételezhető nem volt. A vigályos gazdaság válfajai, kapcsolatosan az alátélepitéssel sok helyen módot nyujtának arra, hogy a magyar lomberdő, s nevezetesen tölgyeseink a jövőben is, gazdasági károk nélkül, erős méretű műfákat szolgáltatassanak, ha nem is oly nagyméretűeket, mint a most utolsó maradványaiban használt őserdő. A 80—100 éves vágásfordulóval bíró, egykoru, teljes sűrűségben tartott tölgyszálerdőtől ezt sohasem várhatjuk.

(Folyt. következik).